

THE SECOND SHORT FORM OF PERCEPTION PSYCHOLOGICAL MALTREATMENT INVENTORY FOR ADOLESCENTS: THE STUDY OF VALIDITY AND RELIABILITY¹

(ERGENLER İÇİN ALGILANAN DUYGUSAL/PSİKOLOJİK İSTİSMAR ÖLÇEĞİ
KISA FORMU-II : GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİLİK ÇALIŞMASI¹)

Gökmen ARSLAN²
Zekavet KABASAKAL³

ABSTRACT

The purpose of the study is to examine validity and reliability second short form of the Perception of Psychological Maltreatment Inventory for Adolescents (POPMIFA) which was developed to measure perceived emotional abuse from parents. First short form study has been made by Erkman and Görkem (2012). In this context, POPMIFA short forms and Personal Information Form have been applied 1249 in mother form and 1234 in father form of adolescents who study in high school. Participants in mother form are 712 female and 537 male and in father form are 702 female and 530 male students. The age range of participants is between 15 to 19 and the mean age of 16. Exploratory and confirmatory factor analysis was used to evaluate the construct validity of the scale. Internal consistency coefficients were measured by Cronbach Alpha. Results of the study indicated that the scale composed of 5 factors and 32 items which meet the criteria .40. The exploratory factor analysis results showed that there were five factors explaining 54.6% of the total variance in the father form and 56.34% in the mother form. Also this structure was examined by confirmatory factor analysis. The confirmatory factor analysis results showed that the scale have good fit index. The internal consistency coefficients of the scales were .88 in the mother form and .92 in the father form. Also the results showed that internal consistency coefficients of the subscales as estimated by Cronbach Alpha were satisfactory. According to the findings the Perception of Psychological Maltreatment Inventory for Adolescents which was developed to measure perceived emotional abuse from parents can be named as a valid and reliable instrument that could be used.

Keywords: Abuse, emotional abuse, perceived emotional abuse inventory.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ergenlerin anne babalarından algılamış oldukları duygusal istismarı ölçmek amacıyla geliştirilen Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğine ilişkin ikinci bir kısa form çalışması yapmaktır. İlk kısa form çalışması Erkman ve Görkem (2012) tarafından yapılmıştır. Çalışma kapsamında araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Anne-Baba Kısa Form'u ile veriler toplanmıştır. Ölçme araçları anne formunda 712 kız ve 537 erkek olmak üzere 1249; baba formunda 704 kız ve 530 erkek olmak üzere 1234 ortaöğretim öğrencisine uygulanmıştır. Öğrencilerin yaş aralığı 15-19 arasında değişmektedir. Yaş ortalamaları anne ve baba formları için yaklaşık 16'dır. Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla Açıklayıcı (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Aracın iç tutarlılık güvenirliği için ise Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, beş alt boyuttan oluşan ölçme aracının anne-baba formlarında 32 maddenin .40 üzeri yük değerine sahip olduğu ve bu beş boyutun baba formunda toplam varyansın %54.6' sını, anne formunda %56.34' ünü açıkladığı görülmüştür. Ayrıca elde edilen beş boyutlu yapı DFA ile sınanmıştır. DFA

¹ Bu çalışmada, Gökmen ARSLAN tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü'nde Yrd. Doç. Dr. Zekavet KABASAKAL danışmanlığında yürütülen doktora tez çalışmasından yararlanılmıştır..

² Uzm. Psik. Dan. Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik: gkmnarlan@gmail.com

³ Yrd. Doç. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik: zekavetkabasakal@gmail.com

sonuçları ölçme aracının iyi uyuma sahip olduğunu göstermiştir. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ile iç tutarlılık hesaplanmış ve Cronbach Alfa değeri anne formu için .88 ve baba formu için .92 bulunmuştur. Elde edilen bu bulgular, Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği'nin ergenlerin anne-babalarından algılamış oldukları duygusal istismarı değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: İstismar, duygusal istismar, algılanan duygusal istismar ölçeği.

SUMMARY

Introduction

In recent years, many parts of the World have experienced significant improvements about children's rights. Despite these developments, still, majority of the children are damaged by family, individual and social institutions due to variety of applications (Akyüz, 2012). One of the negative situations that children encounter in terms of psycho-social is abuse and neglect. In generally, it is stated that there are two broad categories of child abuse as abuse and neglect. Abuse can be psychological or emotional, physical and sexual; neglect can be psychological and physical (Eryiğit, 2004).

Emotional abuse is a difficult construct to be defined concisely (Erkman & Görkem, 2012). According to World Health Organization (WHO) emotional abuse includes the failure of a caregiver to provide an appropriate and supportive environment, and includes acts that have adverse effect on the emotional health and development of a child. Such acts include restricting a child's movements, denigration, ridicule, threats and intimidation, discrimination, rejection and other nonphysical forms of hostile treatment (WHO, 2009). Also all forms of abuse include emotional abuse (Eryiğit, 2004).

According to Erkman and Görkem (2012), the healthy physical and constructive psycho social development of children is of great importance to a well-balanced society. Child emotional abuse threatens future societies in that they endanger the effective maturation of those concerned. In this context, emotional abuse may cause many problems, such as depression, anxiety, internalizing and externalizing behavior problems, academic underachievement, social adjustment, interpersonal problems and low self-esteem (Arslan, 2012; Azizoğlu, 2009; Paras et al., 2009; Iwaniec, 2006; Talbot et al., 2009; Yılmaz-Irmak, 2008). For this reason, prevention and intervention efforts about emotional abuse in adolescents are more important than.

When examining the literature there are some inventories which were developed for measure abuse (Aslan & Alparslan, 1999; Ersanlı, Özcan & Yılmaz, 2013; Hegarty, Sheehan & Schonfeld, 1999; Ferrara, 1999; Kasian & Painter, 1992; Tolman, 1989). Although different inventories were developed to measure types of abuse, there are no scale that measure emotional abuse perceived from mother and father. But, it is crucial to make reliable assessments, and develop prevention and treatment programs based on a comprehensive evaluation (Erkman & Görkem, 2012). For this reason, the purpose of this study is to perform the second short form of study about perception of emotional/psychological maltreatment inventory for adolescents.

Purpose

Firstly, emotional or psychological abuse inventory was developed by Alantar (1989), and then short form study was performed by Erkman and Görkem (2012). There are three problems about inventory. First, despite the short form, it may say number of items in inventory is still too many. The other problem about inventory is related to the number of items in the subscale. There are two items in acceptance/respect subscale. According to many researchers (Anglim, 2007; Floyd & Widaman, 1995; Raubenheimer, 2004; Tucker & MacCallum, 1997), number of the items in one subscale must be at least three. For these reasons, the purpose of this study is to perform the second short form of study about perception of emotional/psychological maltreatment inventory for adolescents.

Method

The Short Form of Perception of Psychological Maltreatment Inventory has been applied to 1600 students who study in high public school, in Isparta. The number of participants has decreased 1249 in mother form and 1234 in father form due to reasons such as incomplete and incorrect coding, having single parent. The participants' age range is between 15 and 19 and mean of age is 16. Exploratory and confirmatory factor analysis was used to evaluate the construct validity of the scale. Internal consistency coefficients were measured by Cronbach Alpha.

Findings and Discussion

Results of the study indicated that the scale composed of 5 factors and 32 items which meet the criteria .40. The exploratory factor analysis results showed that there were five factors explaining 54.6% of the total variance in the father form and 56.34% in the mother form. Also this structure was examined by confirmatory factor analysis. The confirmatory factor analysis results showed that the scale has good fit indexes. The internal consistency coefficients of the scales were .88 in the mother form and .92 in father form. The internal consistency coefficients of the subscale in mother form are between .73 and .91, and in father form are between .73 and .89. According to the findings the Perception of Psychological Maltreatment Inventory for Adolescents which was developed to measure perceived emotional abuse from parents can be named as a valid and reliable instrument that could be used.

GİRİŞ

Son yıllarda dünyanın birçok yerinde çocuk hakları konusunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelere karşın hala çocukların büyük çoğunluğu aile, birey ve toplumsal kurumlar tarafından gerçekleştirilen çeşitli uygulamalar nedeniyle zarar görmektedir. Birçok çocuk ana-baba, diğer kişiler veya toplumsal kurumlar tarafından uygulanan kötü muamele ve şiddet nedeniyle duygusal ve fiziksel açıdan örselenmekte, hatta ölmekte veya cinsel fuhuş gibi cinsel sömürünün en ağır biçimleriyle karşılaşmaktadır (Akyüz, 2012). Çocukların psiko-sosyal açıdan karşılaştıkları bu olumsuz durumlarından biri de duygusal istismardır.

Dünya sağlık örgütü, duygusal istismarı çocuğa bakmakla yükümlü kişinin çocuğa uygun ve destekleyici bir çevre oluşturmada başarısızlığı ve çocuğun duygusal sağlığını ve gelişimini olumsuz etkileyecek eylemleri kapsadığını ve bu eylemlerin, çocuğun hareketlerini sınırlayan, alay, aşağılama, tehdit ve sindirme, reddetme ve fiziksel olmayan diğer düşmanca davranışlar olarak tanımlamaktadır (WHO, 2009).

Duygusal istismar diğer bütün istismar türlerini bir şemsiye gibi içerisinde barındırmakta, uzmanlar ve toplumsal standartlarca psikolojik zarar olarak değerlendirilmektedir (Eryiğit, 2004). Bu istismar yapısı, çocuğun benlik saygısına zarar verici, aidiyet duygusunu azaltıcı, sağlıklı şekilde çocuğun gelişimine engel olan, duygusal ve davranışsal problemleri tetikleyen ve çocuğun iyilik halini ortadan kaldıran ebeveyn davranışlarının duyarsızlığı ve düşmanlığı olarak da tanımlanabilir (Iwaniec, Larkin ve McSherry, 2007). Bu nedenle hangi kavram kullanılırsa kullanılsın, duygusal istismar ebeveynin çocuğuna karşı sözlü saldırılarını içeren tek bir olaydan daha çok, çocuğa karşı psikolojik açıdan yıkıcı olan ve süreklilik gösteren ebeveyn veya çocuğa bakmakla yükümlü kişilerin davranışlarını kapsamaktadır (McCabe, 2003; Olive, Colines ve Levit, 2007).

T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından çocuk istismarı üzerine yapılan bir çalışmada, 7-18 yaş aralığındaki çocukların %51'inin duygusal istismara maruz kaldığı bulunmuştur. Ayrıca çalışmada en yaygın duygusal istismar yöntemi, dersler nedeniyle baskı görme ve azarlanma, hoşlarına gitmeyen şeyler duyma türleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Azar, çoğunlukla evde, anne tarafından; hoş gitmeyen sözler okulda, başka genç ya da çocuklardan gelmektedir (Korkmazlar Oral, Engin ve Büyükyazıcı, 2010). Bir diğer çalışmada "çocuklarına sevdiklerini belli etmeme" ve "azarlama/bağırma" davranışlarının anneler tarafından çocuklara uygulanan en yoğun duygusal istismar türü olduğu bulunmuştur (Güler ve ark., 2002). Ayrıca annelerin %87.4'ünün çocuklarını fiziksel istismar/ihmal, %93'ünün ise çocuklarını duygusal istismar/ihmal ettikleri belirtilmiştir. Ailedeki çocuk sayısının ve eşi tarafından dayak yemenin, annelerin çocuklarına fiziksel istismar/ihmal davranışına başvurmada önemli etkenler olduğu belirlenmiştir.

İstismarın olduğu aile ortamlarında büyüyen çocuklar, depresyon ve anksiyete gibi içe yönelim problemleri, öfke, şiddet, anti-sosyal davranışlar gibi

dışa yönelim problemleri yaşamakta ve diğer insanlar ile ilişkilerinde ve otonomi, benlik algısı gelişiminde diğerlerine göre daha fazla sorun yaşamaktadırlar (Arslan, 2012; Azizoğlu, 2009; Paras ve ark., 2009; Iwaniec, 2006; Talbot ve ark., 2009; Yılmaz-Irmak, 2008). İstismara uğramış çocukların yaşamış oldukları bu sorunlar sadece içinde oldukları dönemi değil aynı zamanda yaşamlarının ilerleyen dönemlerini de etkilemekte ve çeşitli sorunlara neden olmaktadır (Iwaniec, 2006). Bu nedenle çocukluk ve ergenlik döneminde istismara ilişkin yapılacak önleyici ve müdahale edici çalışmalar daha da önem kazanmaktadır.

Alan yazın incelendiğinde istismarı ölçmeye yönelik bir takım ölçme araçlarının olduğu görülmektedir (Aslan ve Alparslan, 1999; Ersanlı, Özcan ve Yılmaz, 2013; Hegarty, Sheehan ve Schonfeld, 1999; Ferrara, 1999; Kasian ve Painter, 1992; Tolman, 1989). İstismar türlerini ölçmeye yönelik farklı ölçme araçları geliştirilmiş olmasına rağmen ülkemizde ergenlikte anne-babadan algılanan duygusal istismarı kapsamlı bir şekilde ölçmeye yönelik bir ölçme aracının var olduğunu söylemek mümkün değildir. Ergenlikte algılanan duygusal istismarı ölçmek amacıyla Alantar (1989) tarafından geliştirilen algılanan duygusal istismar ölçeği anne-baba formuna ilişkin kısa form çalışması Erkman ve Görkem (2012) tarafından yapılmıştır. Kısa form çalışması yapılmış olmasına rağmen ölçme aracındaki madde sayısının hala çok olması ve ölçeğin alt ölçeklerinde yer alan madde sayılarına ilişkin sınırlılık nedeniyle, bu sınırlılıkları giderecek bir çalışmanın yararlı olacağı düşünülmüştür. Ölçme aracındaki madde sayısı anne-baba formu birlikte düşünüldüğünde ölçekte 116 madde bulunmaktadır. Diğer önemli bir husus ise alt boyutlardaki madde sayıları ile ilişkilidir. Ölçek beş boyuttan oluşmaktadır. Kabul/saygı boyutunda 2 madde bulunmaktadır (Erkman ve Görkem, 2012). Araştırmacıların (Anglim, 2007; Floyd ve Widaman, 1995; Raubenheimer, 2004; Tucker ve MacCallum, 1997) bir boyutta en az üç madde olması gerektiği noktasında hem fikir oldukları görülmektedir. Ayrıca ölçme aracının kısa form çalışması küçük bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Farklı görüşlere rağmen geniş katılımcı sayısının hata olasılığını azaltacağı ve elde edilecek sonuçların güvenilirliğini arttıracacağı belirtilmektedir (Gagné ve Hancock, 2006; Osborne ve Costello, 2004). Bu sınırlılıkların giderilmesi ölçme aracının niteliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı kısa form çalışması Erkman ve Görkem (2012) tarafından yapılmış algılanan duygusal istismar ölçeği anne-baba formuna ilişkin belirtilen sınırlılıkları giderecek ikinci bir kısa form çalışması yapmaktır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında ölçme aracı Isparta il merkezinde bulunan kamuya ait ortaöğretim kurumlarında 1600 öğrenciye uygulanmıştır. Hatalı, eksik kodlamalar, anne ya da baba formalarından herhangi birisinin (tek ebeveynli olma durumu veya öğrenci tarafından doldurmadığı için) doldurulmaması, aşırı değerlerin çıkartılması

sonucunda katılımcı sayısı duygusal istismar anne formunda 712 kız ve 537 erkek olmak üzere 1249'a; baba formunda 704 kız ve 530 erkek olmak üzere 1234'e düşmüştür. Öğrencilerin yaş aralığı 15-19 arasında değişmektedir. Yaş ortalamaları anne ve baba formları için yaklaşık 16'dır. Sınıf düzeyi açısından bakıldığında anne formunu dolduran öğrencilerin %33.3 dokuzuncu, %34.7 onuncu, %24.3 onbirinci ve %7.8 onikinci sınıf öğrencisidir. Baba formu için sınıf düzeyi açısından bakıldığında %33.1 dokuzuncu, %34.6 onuncu, %24.5 onbirinci ve %7.8 onikinci sınıf öğrencisidir. Ekonomik düzeyleri açısından öğrencilerin çoğunlukla ekonomik düzeylerini orta ve iyi (orta=% 47.2; iyi=%45.8) olarak belirttikleri görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, algılanan duygusal istismarı ölçmek amacıyla *Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği: Anne-Baba Kısa Formu* ve sosyo-demografik değişkenler için ise *Kişisel Bilgi Formu* kullanılmıştır. Algılanan duygusal istismar ölçeği anne ve baba formu olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Öğrencilere araştırmacı tarafından anne ve baba formları ayrı ayrı doldurtulmuştur.

Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği: Anne-Baba Kısa Formu: Algılanan duygusal istismar ölçeği ergenlerin anne-babalarından algıladıkları duygusal istismar belirlemek amacıyla geliştirilmiştir (Vardar, 1994; Çeşmeci, 1996; Kılınç, 1999). Ölçek 100 madde ve anne-baba olmak üzere iki formdan oluşmaktadır. Ölçek likert tipi bir ölçme aracı olup alınabilecek puan 100 ile 400 arasında değişmektedir (Kılınç, 2004). Farklı araştırmacılar (Alantar, 1989; Vardar, 1994; Çeşmeci, 1996; Kılınç, 1999) tarafından gözden geçirilen ölçme aracına ilişkin son çalışma Erkman ve Görkem (2012) tarafından kısa form çalışması yapılarak ölçekteki madde sayısı 100'den 58'e düşürülmüştür. Ölçeğe ilişkin kısa form çalışması yaşları 14-16 arasında değişen 82 lise öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Uzun formunda anne-baba formlarında farklı maddeler bulunmasına rağmen kısa formunda hem anne hem baba formu 58 ortak maddeden oluşmuştur. Yapılan çalışmada anne formu için Cronbach Alpha değeri 95 ve baba formu için ise 97 bulunmuştur. Ölçek beş boyuttan oluşmaktadır. Şiddetli reddetme boyutunda 13, gizli reddetme boyutunda 16, gerçek dışı beklentiler boyutunda 18, aşağılama boyutunda 9 ve kabul/saygı boyutunda ise 2 madde bulunmaktadır (Erkman ve Görkem, 2012).

Kişisel Bilgi Formu: Araştırma kapsamında katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyleri, yaşları gibi demografik değişkenleri belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Veri Analiz Süreci

Algılanan duygusal istismar ölçeği anne-baba kısa formunun ikinci düzey kısa form çalışmasının yapılabilmesi için ilk olarak ölçeğin geliştiricilerinden olan Prof. Dr. Fatoş ERKMAN'la iletişime geçilerek gerekli izin alınmıştır. Araştırma kapsamında veri toplama işlemi Isparta il merkezinde bulunan kamuya ait

ortaöğretim kurumlarında iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada okul idare ve rehberlik servisleri ile iletişime geçilerek okul psikolojik danışmanları ile bir toplantı düzenlenmiş, araştırma ve uygulama süreci hakkında bilgi verilmiştir. Ardından uygulama sürecine geçilerek araştırmacı ve okul psikolojik danışmanları tarafından okullarda uygulama yapılmıştır.

Algılanan duygusal istismar ölçeğinin yapı geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasına geçilmeden önce veri setinde hatalı, yanlış kodlama gibi bazı nedenlerden kaynaklanabilecek sorunlara ilişkin veri seti üzerinde bir takım veri temizleme işlemleri yapılmıştır (Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2010). Bu nedenle araştırma katılımcılarından toplanan ham veri setleri SPSS programına aktarıldıktan sonra, veri setindeki değişkenlere ilişkin frekans değerleri incelenerek hatalı veya boş bırakıldığı belirlenen madde veya değişkenler ham veri setlerinden kontroller yapılarak veriler hatalı kodlamalardan arındırılmıştır. Araştırmalarda karşılaşılan önemli sorunlardan bir tanesi olan kayıp değerler (Tabachnick ve Fidell, 2007), yapılmak istenilen asıl araştırmadan önce incelenmesi ve giderilmesi (değer atanması) gereken önemli hususlardan bir tanesidir. %1'den daha az olan kayıp değerler genellikle önemsiz, %1-5 arasında olanlar idare edilebilir, %5-15 arası gelişmiş yöntemler ile ele alınması gereken ve %15 sonrası ise elde edilecek sonuç ve yorumlar üzerinde ciddi etkiler bırakabilmektedir (Acuna ve Rodriguez, 2004; Davey ve Savla, 2010). Bu amaçla araştırma verisindeki her bir parametre tek tek frekans tablolarıyla incelenerek boş değerlerin %5'in üzerinde olmadığı belirlenmiştir. Bir sonraki safha olarak ise alışıla geldik değerlerin dışında değerler olan veya aşırı değerlere sahip olan denekleri ifade eden (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012) veri setindeki uç değerler incelenmiştir. Bu amaçla tekli değişime ait aykırı değerler tüm parametreler için z-puanları alınarak incelenmiş belirlenen baba formunda 10, anne formunda ise 8 aykırı değer araştırma verisinden çıkarılmıştır. Mahalonobis yöntemi kullanılarak .001 düzeyinde çoklu değişime ait aykırı değerler (multivariate outliers) incelenmiş ve araştırma verisinde çoklu değişime ait aykırı değerlerin olmadığı gözlenmiştir. Araştırmada analizleri IBM SPSS 20 (SPSS, 2011) ve LISREL 8.5 (Jöreskog ve Sörbom, 2002) programları kullanılarak yapılmış ve .05 anlamlılık düzeyi ile sınanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin yapıyı elde etmek amacıyla Açımlayıcı (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Ölçme aracının orijinal hali beş boyuttan oluşmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada da bu boyutlardan hareketle daha kısa bir form ortaya konulmaya çalışılmıştır. İlk etapta faktör yapısını ortaya koymak amacıyla AFA, ardından ise ortaya konulan yapının yapı geçerliliği DFA uygulanarak sınanmıştır. DFA'da ortaya konulan modele ilişkin modelin veri ile uyumu veya uyumsuzluğunu değerlendirmede, test sonucunda ortaya konulan Ki-kare (χ^2), χ^2 /sd oranı, İyilik uyum indeksi (goodness of fit index, GFI), normlaştırılmış uyum indeksi (normed fit index, NFI), görece uyum belirteci (relative fit index, RFI), karşılaştırmalı uyum indeksi (comparative fit index, CFI), standardize edilmiş artık ortalamaların karekökü (standardized root mean square residuals, SRMR), fazlalık uyum belirteci (incremental fit index, IFI)

ve yaklaşık hataların ortalama karekökü (root mean square error of approximation, RMSEA) uyum indekslerine bakılmıştır. Ayrıca aracın iç tutarlılık güvenilirliği için ise Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Algılanan duygusal istismar ölçeği anne-baba kısa formunun geçerliliği ve güvenilirliğine ilişkin elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği: Anne-Baba Kısa Formuna İlişkin Geçerlilik Çalışması

Ölçeğin kısa formunda yer alan kabul/saygı boyutunda iki maddenin yer almasının bir sınırlılık teşkil etmesi ve araştırmacılar tarafından (Anglim, 2007; Costello ve Osborne, 2005; Floyd ve Widaman, 1995; Raubenheimer, 2004; Tucker ve MacCallum, 1997) bir boyutta en az üç madde olması gerekliliğinin belirtilmesi nedeniyle ölçeğe ilişkin uzun formlarda kabul/saygı boyutunda yer alan beş madde tekrar boyuta eklenerek uygulama yapılmış ve anne-baba formuna ilişkin 63 maddelik model Açıklayıcı (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanarak sınanmıştır.

Ölçme aracının yapı geçerliliğini ortaya koymak amacıyla ilk etapta AFA yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi uygulamasından önce, örneklem büyüklüğünün faktörleşmeye uygunluğunu test etmek amacıyla Laiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmış ve anne formu için KMO değerinin .96, baba formu için ise .95 olduğu bulunmuştur. Bu değer .70'in üzerinde olması ölçek maddelerinin faktör analizi için yeterli olduğunu belirtmektedir (Leech, Barrett ve Morgan, 2005). Bununla birlikte Bartlett küresellik testi sonuçları incelendiğinde, elde edilen Ki-kare değerlerinin baba ($\chi^2=16518.81$; $p<.01$) ve anne ($\chi^2=18592.95$; $p<.01$) formları için anlamlı olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği kabul edilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012; Field, 2005).

Algılanan duygusal istismar ilişkiler ölçeği anne-baba ikinci kısa formuna ilişkin faktör desenini ortaya koymak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi; döndürme yöntemi olarak ise dik döndürme yöntemlerinden maksimum değişkenlik (varimax) yöntemi kullanılmıştır. Ölçme aracının orijinal formunun 58 (daha sonradan eklenen 5 madde ile 63) madde ve beş alt boyuttan oluşması nedeniyle, faktör analizi yapılırken beş boyut olarak ele alınmıştır.

Açıklayıcı faktör analizinde bir maddenin bir faktörde gösterilebilmesi için en az .40'lık bir faktör yüküne sahip olması ve maddelerin buldukları faktörlerdeki yük değerleri ile diğer faktörlerdeki yük değerleri arasındaki farkın .10 ve daha yukarı olması şartları aranmıştır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012; Hair vd., 2010). Beş faktör için yapılan analizde maddeler binişiklik, orijinal alt ölçeği dışında yer alma ve faktör yük değersini karşılayıp karşılamadığı kriterleri açısından değerlendirilmiş, baba formunda madde sayısı 63'den 38'e düşmüştür. Ardından anne formunda yapılan faktör analizi sonucunda, 41 madde elde

edilmiştir. Ortak maddeler alınarak analiz tekrar edilmiş ve anne-baba formuna ilişkin 32 ortak maddeden oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Belirtilen kriterleri içermeyen maddeler analiz dışı bırakılmış, bunun sonucunda baba formuna ilişkin elde edilen faktör deseni, maddelerin faktör yük değerleri ve ortak faktör varyansları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği: Baba Kısa Formuna (II) İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçekler	Madde	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	Faktör Ortak Varyans
Aşağılama	42	.654					.539
	43	.738					.614
	44	.681					.542
	45	.714					.575
	46	.712					.551
	51	.755					.609
	52	.730					.597
	53	.550					.367
	54	.705					.556
	Kabul/Saygı	8		.725			
19			.581				.500
59			.763				.597
60			.834				.726
61			.820				.704
62			.828				.700
63			.803				.681
Şiddetli Red	20			.445			.389
	27			.624			.551
	28			.630			.546
	29			.419			.458
	36			.696			.531
Gizli Red	3				.682		.585
	4				.662		.575
	5				.538		.513
	7				.650		.522
	9				.564		.430
Gerçekdışı Beklentiler	10					.447	.495
	15					.649	.512
	17					.480	.474
	23					.646	.447
	30					.562	.422
	32					.654	.549
Açıklanan Varyans		21.48	11.41	8.44	7.14	6.10	54.60

Yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular, orijinal ölçme aracında tanımlanan 63 maddeden 32’sinin kendi faktörleri altında toplandığı görülmüştür. Alt ölçekler düzeyinde faktör yük değerlerinin aşağılama alt ölçeği için .55 ile .75 arasında, kabul/saygı alt ölçeği için .58 ile .83 arasında, şiddetli red alt ölçeği için .41 ile .69 arasında, gizli red alt ölçeği için .53 ile .68 arasında ve gerçek dışı beklentiler alt ölçeği için 44 ile 65 arasında değiştiği görülmektedir. Beş faktör için

yapılan analizde, faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkının baba formu için toplamda %54.60 olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği: Anne Kısa Formuna (II) İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçekler	Madde	F ₁	F ₂	F ₃	F ₄	F ₅	Faktör Ortak Varyans
Aşağılama	42	.702					.632
	43	.732					.659
	44	.736					.620
	45	.753					.649
	46	.730					.617
	51	.774					.682
	52	.719					.614
	53	.511					.459
	54	.673					.571
	Kabul/Saygı	8		.425			
19			.493				.373
59			.812				.662
60			.868				.761
61			.829				.717
62			.850				.735
63			.818				.705
Şiddetli Red	20			.524			.513
	27			.713			.690
	28			.733			.698
	29			.508			.513
	36			.660			.640
Gizli Red	3				.666		.585
	4				.668		.595
	5				.515		.455
	7				.624		.518
	9				.615		.473
Gerçekdışı Beklentiler	10					.607	.436
	15					.679	.510
	17					.416	.427
	23					.583	.392
	30					.488	.479
	32					.621	.486
	Açıklanan Varyans		17.91	12.80	9.07	8.28	8.27

Algılanan duygusal istismar ilişkiler ölçeği anne kısa formuna ilişkin açıklayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde, elde edilen bulgular orijinal ölçme aracında tanımlanan 63 maddeden 32'sinin kendi faktörleri altında toplandığı görülmüştür. Alt ölçeklere ilişkin elde edilen faktör yük değerlerine bakıldığında, alt ölçekler düzeyinde faktör yük değerlerinin aşağılama alt ölçeği için .51 ile .77 arasında, kabul/saygı alt ölçeği için .42 ile .86 arasında, şiddetli red alt ölçeği için .52 ile .73 arasında, gizli red alt ölçeği için .51 ile .67 arasında ve gerçek dışı beklentiler alt ölçeği için .41 ile .68 arasında değiştiği görülmektedir. Beş faktör için yapılan analizde, faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkının toplamda %56.34

olduğu görülmektedir. Açımlayıcı faktör analizi ile ortaya konulan yapıyı sınamak için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Tablo 3. Tablo 1. Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği: Baba Kısa Formuna (II) İlişkin Standardize Edilmiş Lambda, t ve R² Değerleri

Faktör / Madde	λ	t	R ²						
Şiddetli Red									
20	.60	21.72	.36						
27	.75	29.53	.57						
28	.73	28.39	.54						
29	.63	23.30	.40						
36	.69	26.15	.48						
Gizli Red									
3	.69	25.17	.47						
4	.68	24.94	.47						
5	.66	23.94	.44						
7	.60	21.19	.36						
9	.58	20.26	.33						
Gerçekçi Olmayan Beklentiler									
10	.42	13.92	.18						
15	.59	20.33	.35						
17	.67	23.60	.44						
23	.44	14.42	.19						
30	.55	18.85	.31						
32	.64	22.29	.41						
Aşağılama									
42	.71	27.73	.51						
43	.77	30.63	.59						
44	.69	26.44	.47						
45	.73	28.90	.54						
46	.71	27.65	.51						
51	.73	28.86	.54						
52	.78	29.64	.56						
53	.56	20.29	.31						
54	.68	25.97	.46						
Kabul/Saygı									
8	.37	12.57	.14						
19	.44	14.24	.17						
59	.70	26.40	.48						
60	.82	33.16	.67						
61	.80	32.27	.64						
62	.80	32.18	.64						
63	.77	30.54	.60						
χ^2	sd	χ^2 /sd	GFI	NFI	CFI	RFI	IFI	SRMR	RMSEA
1630.84	454	3.40	.92	.97	.98	.97	.98	.042	.046

Algılanan duygusal istismar ilişkiler ölçeği: baba kısa formuna ilişkin bulgular incelendiğinde, gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama durumlarına ilişkin t değerlerinin .05 düzeyinde manidar olduğu ve χ^2 değerinin .01 düzeyinde manidar olduğu görülmüştür. $\chi^2 = 1630.84$ ve $sd = 454$ olduğu ve bu değerler birbirine oranlandığında χ^2 /sd oranının 3.4 olduğu görülmektedir. Büyük

örneklemelerde χ^2/sd oranının ≤ 3 altında olması mükemmel uyumu (Hoe, 2008; Kline, 2011; Sümer, 2000) ve ≤ 5 olması ise orta düzeyde uyumu (Sümer, 2000; Wheaton ve ark., 1977) işaret etmektedir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, yapılan analizden elde edilen χ^2/sd oranının mükemmel yakın düzeyde uyum verdiği ifade edilebilir. RMSEA değerinin $\leq .05$ (Hoe, 2008; Kline, 2011; Sümer, 2000) olması mükemmel uyumun (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012; Thompson, 2004), $\leq .08$ olması iyi uyumun (Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008; Schumacker ve Lomax, 2010; Sümer, 2000) ve $\leq .10$ ise zayıf yada vasat uyumun (Hoe, 2008; Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008) göstergesi olarak kabul edilir. Elde edilen RMSEA değeri incelendiğinde, .046 düzeyinde bir uyum indeksine sahip olduğu görülmektedir. Bu çerçevede elde edilen uyum indeksinin mükemmel olduğu ifade edilebilir. Diğer uyum indekslerine bakıldığında, GFI'nin .92, NFI'nin .97, CFI'nin .98, RFI'nin .97 ve IFI'nin .98 olduğu görülmektedir. GFI, NFI, CFI'nin .95 üzeri olması mükemmel uyumun ve .90 üzeri olması iyi uyumun göstergesi olduğu belirtilmektedir (Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008; Schumacker ve Lomax, 2010; Sümer, 2000). Bu çerçevede elde edilen uyum indeksleri incelendiğinde, GFI'nin iyi uyuma ve RFI, IFI, NFI, CFI'nin ise mükemmel bir uyuma sahip olduğu söylenebilir. Standardize edilmiş RMR değerine bakıldığında ise, uyum indeksinin .42 olduğu görülmektedir. SRMR değerinin $\leq .05$ olması mükemmel uyumun ve $\leq .08$ olması ise iyi uyumun bir göstergesi olarak da kabul edilir (Kline, 2011; Schumacker ve Lomax, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2007). SRMR uyum indeksinin mükemmel bir uyuma sahip olduğu ifade edilebilir. DFA sonuçlarının iyi uyum göstermesi nedeniyle herhangi bir modifikasyona gidilmemiştir.

Tablo 4. Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği: Anne Kısa İlişkin Standardize Edilmiş Lambda, t ve R² Değerleri

Faktör / Madde	λ	t	R ²
Şiddetli Red			
20	.68	25.54	.45
27	.78	31.43	.61
28	.76	30.17	.58
29	.63	23.42	.39
36	.74	29.23	.55
Gizli Red			
3	.66	24.40	.44
4	.70	25.92	.49
5	.61	22.08	.38
7	.64	23.40	.41
9	.57	20.31	.33
Gerçekçi Olmayan Beklentiler			
10	.50	17.03	.25
15	.55	18.98	.31
17	.63	22.26	.40
23	.44	14.60	.19
30	.57	19.66	.33
32	.62	21.88	.39
Aşğılama			
42	.77	31.51	.59
43	.79	33.06	.63

44										
45										
46										
51										
52										
53										
54										
Kabul/Saygı										
8										
19										
59										
60										
61										
62										
63										
χ^2	sd	χ^2/sd	GFI	NFI	CFI	RFI	IFI	SRMR	RMSEA	
1725.6	454	3.8	.92	.97	.98	.97	.98	.045	.047	

Algılanan duygusal istismar ilişkiler ölçeği: anne kısa formuna ilişkin DFA sonuçları incelendiğinde, t değerlerinin .05 düzeyinde ve χ^2 değerinin .01 düzeyinde manidar olduğu bulunmuştur. $\chi^2 = 1725.6$ ve $sd = 454$ olduğu görülmektedir. Bu değerler birbirine oranlandığında χ^2/sd oranının 3.8 olduğu görülmektedir. Büyük örneklemelerde χ^2/sd oranının ≤ 3 altında olması mükemmel uyumu (Hoe, 2008; Kline, 2011; Sümer, 2000) ve ≤ 5 olması ise orta düzeyde uyumu (Sümer, 2000; Wheaton ve ark., 1977) işaret etmektedir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, yapılan analizden elde edilen χ^2/sd oranının iyi düzeyde uyum verdiği ifade edilebilir. RMSEA değerinin $\leq .05$ (Hoe, 2008; Kline, 2011; Sümer, 2000), $\leq .06$ olması mükemmel uyumun (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012; Thompson, 2004), $\leq .08$ olması iyi uyumun (Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008; Schumacker ve Lomax, 2010; Sümer, 2000) ve $\leq .10$ ise zayıf yada vasat uyumun (Hoe, 2008; Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008) göstergesi olarak kabul edilir. Elde edilen RMSEA değeri incelendiğinde, .047 düzeyinde bir uyum indeksine sahip olduğu görülmektedir. Bu çerçevede elde edilen uyum indeksinin mükemmel bir uyuma sahip olduğu ifade edilebilir. Diğer uyum indekslerine bakıldığında, GFI'nin .92, NFI'nin .97, CFI'nin .98, RFI'nin .97 ve IFI'nin .98 olduğu görülmektedir. GFI, NFI, CFI'nin .95 üzeri olması mükemmel uyumun ve .90 üzeri olması iyi uyumun göstergesi olduğu belirtilmektedir (Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008; Schumacker ve Lomax, 2010; Sümer, 2000). Bu çerçevede elde edilen uyum indeksleri incelendiğinde, GFI'nin iyi uyuma ve RFI, IFI, NFI, CFI'nin ise mükemmel bir uyuma sahip olduğu söylenebilir. Standardize edilmiş RMR değerine bakıldığında ise, uyum indeksinin .045 olduğu görülmektedir. SRMR değerinin $\leq .05$ olması mükemmel uyumun bir göstergesi olarak da kabul edilir (Kline, 2011; Schumacker ve Lomax, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2007). SRMR uyum indeksinin mükemmel bir uyuma sahip olduğu ifade edilebilir. DFA sonuçlarının iyi uyum göstermesi nedeniyle herhangi bir modifikasyona gidilmemiştir.

Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği: Anne-Baba Kısa Formuna İlişkin Güvenirlik Çalışması

Ölçme aracının güvenirlilik çalışması kapsamında Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alpha güvenirlilik katsayıları incelendiğinde, anne formu .88 için ve baba formu için elde edilen cronbach alpha .92 olarak bulunmuştur. Baba formu için boyutlara ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde, şiddetli red .80, gizli red, .77, gerçekçi olmayan beklentiler .73, aşağılama .89 ve kabul/saygı boyutunda ise .85 olarak bulunmuştur. Anne formu için boyutlara ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde ise, şiddetli red .83, gizli red, .78, gerçekçi olmayan beklentiler .73, aşağılama .91 ve kabul/saygı boyutunda ise .86 olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular çerçevesinde ölçeğin 32 maddelik her iki formunda da güvenirliliğin manidar düzeyde olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada kısa formu Erkman ve Görkem (2012) tarafından geliştirilen Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Anne-Baba Kısa Formu'na ilişkin geçerlilik ve güvenirlilik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği incelenirken ölçeğin orijinaline sadık kalınarak sadece yapı geçerliliği incelenmiş ve beş boyutta ele alınmıştır. Analizler sonucunda ana-baba kısa formuna ait 32 maddenin hem anne hem baba formunda ortak maddeler olarak beş faktörde toplandığı belirlenmiştir. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen sonuçlar Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Anne-Baba Kısa Formu'nun yapı geçerliliğinin bulunduğu işaret etmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla ilk olarak AFA yapılmıştır. Ölçeğin original formuna sadık kalınarak beş boyut üzerinde yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçları, baba formunda alt ölçekler düzeyinde faktör yük değerlerinin aşağılama alt ölçeği için .55 ile .75 arasında, kabul/saygı alt ölçeği için .58 ile .83 arasında, şiddetli red alt ölçeği için .41 ile .69 arasında, gizli red alt ölçeği için .53 ile .68 arasında ve gerçek dışı beklentiler alt ölçeği için 44 ile 65 arasında değiştiği bulunmuştur. Bununla birlikte toplam varyansın %54.6'sını açıkladığı görülmüştür. Anne formu için yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçları, alt ölçeklere ilişkin elde edilen faktör yük değerlerinin, aşağılama alt ölçeği için .51 ile .77 arasında, kabul/saygı alt ölçeği için .42 ile .86 arasında, şiddetli red alt ölçeği için .52 ile .73 arasında, gizli red alt ölçeği için .51 ile .67 arasında ve gerçek dışı beklentiler alt ölçeği için .41 ile .68 arasında değiştiği ve faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkının toplamda %56.34 olduğu görülmüştür. Açımlayıcı faktör analizinde bir maddenin bir faktörde gösterilebilmesi için en az .40'lık bir faktör yüküne sahip olması şartı aranmıştır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012; Hair vd., 2010). Bu açıdan değerlendirildiğinde madde faktör yükleri açısından ölçme aracının yeterli olduğu söylenebilir. Ayrıca açımlayıcı faktör analizi ile ortaya konulan yapıyı sınamak için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

DFA programlarında kullanılan uyum indeksleri değişse de, gözlenen veri matrisi ile beklenen veri matrisi arasındaki farkın manidarlığını belirlemede, en yaygın kullanılan Ki-kare (χ^2) testi (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012; Meydan ve Şeşen, 2011; Schumacker ve Lomax, 2010), bir anlamda başlangıç uyum değeri olarak kabul edilmekte ve yaygın olarak kullanılmaktadır (Barrett, 2007; Hoe, 2008., Sümer, 2000). χ^2 'nin özellikle 200 üzeri örneklem büyüklüğüne duyarlı olması (Hoe, 2008) nedeniyle, alternatif bir değerlendirme ölçütlerine bakılması önerilmektedir (Hoe, 2008; Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008; Kline, 2011; Raykov, 2006; Sümer, 2000; Şimşek, 2007). χ^2 testinde önemli bir ölçüt ise serbestlik derecesi (sd)'dir. Sd'nin büyük olduğu durumlarda da χ^2 anlamlı sonuçlar verme eğiliminde olduğu için, χ^2 /sd oranını da yeterlilik için bir ölçüt olarak kullanılabilir (Joreskog ve Sorbom, 1993; Sümer, 2000). χ^2 /sd değerinin ne olması gerektiği noktasında bir uzlaşma bulunmasa da (Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008) büyük örneklemelerde bu oranın ≤ 3 altında olması mükemmel (Hoe, 2008; Kline, 2011; Sümer, 2000) ve ≤ 5 olması ise orta düzeyde uyuma (Sümer, 2000; Wheaton ve ark., 1977) işaret etmektedir. Örneklem büyüklüğünün 200 den daha düşük olduğu durumlar χ^2 değerinin küçülmesine neden olduğu için modelin uyumunu arttırmaktadır. Bu nedenle RMSEA, GFI, CFI gibi diğer bazı uyum indekslerine de bakılması önerilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). İyilik uyum indeksi (goodness of fit index, GFI) χ^2 'ye alternatif olarak model uyumunun örneklem büyüklüğünden bağımsız değerlendirilmesi için geliştirilmiştir. GFI modelin örneklemdeki varyans ve kovaryans matrisini ne oranda ölçtüğünü gösterir ve bu nedenle modelin açıkladığı örneklem varyansı olarak da kabul edilir. Bu açıdan regresyondaki R^2 'ye benzer. 0 ile 1 arasında değerler alır ve .90 üzeri olası iyi uyum, 95 üzeri olması ise mükemmel uyumu gösterir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012; Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008; Jöreskog ve Sörbom, 1993; Sümer, 2000). Bu uyum indekleri ile birlikte normlaştırılmış uyum indeksi (normed fit index, NFI), göreceli uyum belirteci (relative fit index, RFI), karşılaştırmalı uyum indeksi (comparative fit index, CFI), standardize edilmiş artık ortalamaların karekökü (standardized root mean square residuals, SRMR), fazlalık uyum belirteci (incremental fit index, IFI) ve yaklaşık hataların ortalama karekökü (root mean square error of approximation, RMSEA) bakılması önerilen diğer uyum belirteçlerindedir. 0 ile 1 arasında değerler alan GFI, NFI, RFI, CFI ve IFI'da değerlerin 1'e yaklaşması iyi uyumu belirtmektedir (Barrett, 2007; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012; Hoe, 2008; Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008; Schumacker ve Lomax, 2010; Sümer, 2000). RMSEA değerinin $\leq .05$ olması mükemmel uyumun (Hoe, 2008; Kline, 2011; Sümer, 2000), $\leq .08$ olması iyi uyumun (Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008; Schumacker ve Lomax, 2010; Sümer, 2000) ve $\leq .10$ ise zayıf yada vasat uyumun (Hoe, 2008; Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008) göstergesi olarak kabul edilir. SRMR'de ise uyum göstergesi 0 ile 1 arasında değerler alır ve değerlerin 0'a eşit olması mükemmel uyumun göstergesidir. Bununla birlikte $\leq .05$ mükemmel uyumun ve $\leq .08$ ise iyi uyumun bir göstergesi olarak da kabul edilir (Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008;

Kline, 2011; Schumacker ve Lomax, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2007). Bununla birlikte Kline (2005) genel olarak $\leq .10$ değerleri kabul edilebilir olarak değerlendirmektedir. Sonuç olarak araştırmada elde edilen uyum indekslerine bakıldığında, iyi düzeyde uyum iyiliği belirteçlerine ulaşıldığı söylenebilir.

Ölçme aracının güvenirlik katsayılarına ilişkin elde edilen Cronbach Alpha değerleri incelendiğinde, anne formu için .88 ve baba formu için elde edilen cronbach alpha .92 olarak bulunmuştur. Baba formu için boyutlara ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde, şiddetli red .80, gizli red, .77, gerçekçi olmayan beklentiler .73, aşağılama .89 ve kabul/saygı boyutunda ise .85 olarak bulunmuştur. Anne formu için boyutlara ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde ise, şiddetli red .83, gizli red, .78, gerçekçi olmayan beklentiler .73, aşağılama .91 ve kabul/saygı boyutunda ise .86 olduğu görülmüştür. 0-1 arasında değişebilen Cronbach Alfa değerinin .60 ve üzeri olması genel olarak yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2010; Can, 2013). Bu da ölçme aracının her iki formunun da yeterli güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada algılanan duygusal istismar ilişkiler ölçeği, anne-baba kısa formunun ikinci düzey kısa form çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada duygusal istismara ilişkin beş boyuta ilişkin ölçme aracı sınanmıştır. Bununla birlikte araştırmacılar tarafından duygusal istismara ilişkin farklı sınıflandırmaların yapıldığı görülmektedir (Crosson-Tower, 2008; Eryiğit, 2004; Iwaniec, 2006; McCabe, 2003; Miller-Perrin ve Perrin, 2007; Taylor ve Daniel, 2003). Yapılan bu çalışmalardan hareketle duygusal istismara ilişkin farklı alt boyutları ölçen ölçme araçlarının geliştirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma kapsamında toplanan veriler Isparta ilinde kamuya ait ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören ergenlerden elde edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzey açısından ergenlerin çoğunluğu ailelerini orta düzeye yakın algıladıklarını belirtmiştir. Duygusal istismar üzerinde soyo-ekonomik yapının etkisi de (Iwaniec, 2006; Scannapieco ve Connel-Carrick, 2005; Zigler ve Hall, 1997) göz önüne alındığında, farklı il ve sosyoekonomik yapılara ait farklı örneklem grublarında da ölçme aracının geçerlilik ve güvenirlik çalışmasının yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, E. (2012). *Çocuk hukuku*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alantar, M. (1989). *Psychological maltreatment: An attempt of its definition by experts and its assessment among a group of adolescents*, Unpublished Thesis, Bogaziçi Üniversitesi.
- Anglim, J. (2007). *Cluster Analysis & Factor Analysis*, <http://web.psych.unimelb.edu.au/jkanglim/03clusterandfactoranalysis.pdf> (09.10.2013).
- Arslan, G. (2012). Ortaöğretimde Öğrenim Gören Ergenlerde Görülen Problem Davranışların Aile Sorunları ve Aile Yapısı Açısından İncelenmesi,

- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Aslan S.H., Alparslan Z.N. (1999). Çocukluk örselenme yaşantıları ölçeğinin bir üniversite öğrencisi örnekleminde geçerlik güvenirlik ve faktör yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 10(4), S. 275-285.
- Azizoğlu, M. (2009). Lise Ergenlerinde Duygusal İstismarın Başarıya Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Barett, P. (2007). Structural equation modelling: Adjudging model fit. *Personality and Individual Differences*, 42(5), 815-824. doi:10.1016/j.paid.2006.09.018.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Costello, A. B. ve Osborne, J. W. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment Research & Evaluation*, 10(7).
- Crosson-Tower, C. (2008). *Understanding child abuse and neglect*. Boston: Perarson Education Inc.
- Çeşmeci, M. (1995). *Further reliability and validity study of the perception of psychological maltreatment inventory for adolescents*. Unpublished master's thesis, Boğaziçi University.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegema Akademi.
- Davey, A., & Savla, J. (2010). *Statistical power analysis with missing data: A structural equation modeling approach*. Philadelphia: Routledge.
- Erkman, F. ve Görkem, E. (2012). A Perceived Emotional Abuse Inventory: development of the short form (POPMIFA –Short form), Paper presented Child Abuse and Neglect Prevention Conference in İstanbul.
- Ersanlı, K., Yılmaz, M. ve Özcan, K. (2013). Algılanan duygusal istismar ölçeği (ADIÖ): geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 147-164.
- Eryigit, S. (2004) *Turkish Adolescents' Level of Psychological Adjustment; In Relation To Adolescents' Perception of Parental Psychological Maltreatment & Physical Punishment*, Unpublished Thesis, Bogaziyi University.
- Ferrara F.F. (1999). Validation of the child sex abuse attitude scale through confirmatory factor analysis. *Structural Equation Modelling*, 61(1), 99-112.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. Londra: Sage Publications.
- Floyd, F. J. ve Widaman, K.F. (1995). Factor analysis in the development and refinement of clinical assessment instruments. *American Psychological Association, Inc*, I040-3590/95/S3.00.
- Glasser, D. ve Prior, V. (1997) Is the term child protection applicable to emotional abuse? *Child Abuse Review*, 6(5): 315-329.

- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 24(3):128-134.
- Hair, J. F., Black, B., Babin, B., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2010). *Multivariate data analysis*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Hegarty K., Sheehan M., Schonfeld C. (1999). "A Multidimensional Definition Of Partner Abuse: Development And Preliminary Validation Of The Composite Abuse Scale, *Journal Of Family Violence*, Vol. 14, No. 4, P. 399-415.
- Hoe, S. L. (2008). Issues and procedures in adopting structural equation modeling technique. *Journal of Applied Quantitative Methods*, 3(1), 76-83.
- Hooper, D., Coughlan, J. and Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53 – 60.
- Iwaniec, D. (2006) *The emotionally abused and neglected child: Identification, assessment and intervention a practice handbook*. England: JohnWiley&Son, Ltd.
- Iwaniec, D., Larkin, E., & McSherry, D. (2007). Emotionally harmful parenting. *Child Care in Practice*, 13(3), 203-220.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. New York: Scientific Software International, Inc.
- Kasian M., & Painter S. (1992). Frequency and severity of psychological abuse in a dating population. *J. Interpers. Viol.* 7(3), 350-364.
- Kılınç, H. (1999). *The partial norm study of the Perception of Psychological Maltreatment Inventory for adolescents*, Unpublished Thesis, Bogaziyi University.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practices of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practices of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Korkmazlar Oral, Ü., Engin, P. ve Büyükyazıcı, Z. (2010). Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu, <http://panel.unicef.org.tr/vera/app/var/files/c/o/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf> (13.02.2014).
- Leech, N. L., Barrett, K. C. ve Morgan, G. A. (2005). *SPSS for intermediate statistics. Use and interpretation*. (2. Baskı). New Jersey: Lawrence Erlbaum Ass., Inc.
- McCabe, K. (2003). *Child abuse and criminal justice system*. New York: Peter Lang Pub. Inc.
- Miller-Perrin, C. L., & Perrin, R. D. (2007). *Child maltreatment: An introduction*. London: SagePublication.
- Olive, M. F., Chrisitne, C., & Levitt, P. (2007). *Child abuse and stress disorders*. Chelsea: House Pub.

- Paras, M.L, Murad, M.H; Chen, L.P, Goranson, E.N; Sattler, A.L, Colbenson, K.M, Elamin, M.B, Seime, R.J, Prokop, L.J., & Zirakzadeh, A. (2009). Sexual abuse and lifetime diagnosis of somatic disorders a systematic review and meta-analysis. *JAMA*, 302(5), 550-561.
- Raubenheimer, J. (2004). An item selection procedure to maximise scale reliability and validity. *SA Journal of Industrial Psychology*, 30(4), 59-64.
- Raykov, T., & Marcoulides, G. A. (2006). *A first course in structural equation modeling*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Ass.
- Scannapieco, M., & Connell-Carrick, K. (2005). *Understanding child maltreatment an ecological and developmental perspective*. Oxford Univ. Press.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A Beginner's guide to structural equation modeling*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Ass.
- SPSS (2011). *PAWS Statistics 20 core system user's guide*. Illinois: SPSS Inc.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn and Bacon.
- Talbot, N.L, Chapman, B, Conwell, Y, Mc Collum, K, Franus, N, Cotescu, S., & Duberstein, P. (2009). Childhood sexual abuse is associated with physical illness burden and functioning in psychiatric 50 years of age and older. *American Psychosomatic Society*, 71, 417-422.
- Taylor, J., & Daniel, B. (2003). *Child neglect: Practice issues for health and social care*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Tolman R.M. (1989). The development of a measure of psychological maltreatment of women by their male partners. *Viol. Vict.*, 4(3), 159-177.
- Tucker, L. R., & MacCallum, R.C. (1997). Exploratory Factor Analysis, <http://www.unc.edu/~rcm/book/factor.pdf> (08.10.2013).
- Vardar, B. (1994). *The reliability and validity study of perception of psychological maltreatment inventory for adolescents*, Unpublished master's thesis, Boğaziçi University.
- Wheaton, B., Muthen, B., Alwin, D., F., & Summers, G. (1977), Assessing reliability and stability in panel models. *Sociological Methodology*, 8(1), 84-136.
- WHO (2009). World Report on Violence and Health. Geneva, World Health Organization.
hqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap3_eng.pdf
(08.01.2014).
- Yılmaz-Irmak, T. (2008). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Yaygınlığı ve Dayanıklılıkla İlişkili Faktörler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Zigler, E., ve Hall, N. W. (1997). Physical child abuse in America: Past, present and future. In Cicchetti, D. and Carlson, V. K. (Eds.). *Child maltreatment: Theory and research on the causes and consequences of child abuse and neglect*, 38-75. Cambridge University Press, New York.

**ERGENLER İÇİN ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMAR ÖLÇEĞİ KISA
FORMU: ANNE-BABA FORMUNA İLİŞKİN ÖRNEK MADDELER**

	Yetişkinlerin gençlere yönelik bazı davranışları hakkında bir araştırma yürütüyoruz. Bu konuda en doğru bilgiyi yine gençlerden alacağımızı düşünerek sizin kişisel deneyimlerinize başvurmayı düşündük. Bu anket bir bilgi sınavı değildir. Hiçbir ifadenin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Araştırmamızın sağlıklı olabilmesi için kendi özel konumunuzu samimiyetle yanıtlamanız çok önemli. Her soruyu cevaplariken, anne ve babanızın ayrı ayrı; şimdi veya geçmişteki davranışlarını göz önünde bulundurursanız bize çok yardımcı olursunuz. Kağıda kimliğinizle ilgili hiçbir şey yazmayın. Bizim için kimliğiniz değil, nasıl hissettiğiniz önemli. Yardımlarınız için çok teşekkür ederiz.	ANNE			BABA			
		Hemen hemen hiçbir zaman	Nadiren	Sık sık	Hemen hemen her zaman	Hemen hemen hiçbir zaman	Nadiren	Sık sık
1	Sorunların çözümünde düşüncelerime önem vermez /vermezdi.							
2	Arkadaşlarımla beraber olmamı, eğlenmemi engeller /engellerdi.							
6	Aile dışında kimselerle beraber olmamı istemez /istemezdi.							
9	Onun koyduğu kuralları çiğnediğim zaman nankör olduğumu söyler /söylerdi.							
10	Çeşitli konularda ne düşündüğümü sorar, fikirlerime saygı gösterir / gösterirdi.							
11	Hak ettiğim ödüllerden beni mahrum eder / ederdi.							
12	Benden yapabileceğimin ötesinde beklentileri var/vardı.							
13	Beni haksız yere cezalandırır / cezalandırırdı.							
14	Bana çirkin, kötü adlar takar /takardı.							
27	Başarılarımı küçümser/küçümserdi.							
28	Aile içinde uyulması gerekli olan birçok konuda fikir birliği gösterir/gösterirdi.							
29	Açık davranmam ve duygularımı özgürce ifade etmem için beni teşvik eder/ederdi.							
30	Duygularımı ona açıkça ifade edebilirim/edebilirdim.							